



ÈTICA I DEONTOLOGIA PER A NO PERDRE'S PEL CAMÍ: "COM ES CONSTRUEIX L'ÈTICA APLICADA?"



Amb motiu del Dia Internacional de l'Educació Social, el passat 30 de setembre va tenir lloc l'acte "Ètica i deontologia per a no perdre's pel camí", organitzat pels Comitès d'Ètica i Deontologia del CGCEES i del CEESC, amb la col·laboració de la Facultat d'Educació Social i Treball Social Pere Tarrés. L'acte va voler reflexionar sobre els nous reptes, dificultats i exigències professionals en aquesta època de canvi; sobre la necessitat de construir l'ètica aplicada i els consegüents reptes i contradiccions a què ens enfrontem; sobre la rellevància d'impulsar el procés reflexiu i donar llum pública al *Codi deontològic* com a document orientador en l'exercici professional.

L'acte es va iniciar amb la presentació de **Jesús Vilar Martín**, director acadèmic de la Facultat d'Educació Social i Treball Social Pere Tarrés, i de **Marc Queralt López**, president del CEESC.

Tot seguit la presidenta del Comitè d'Ètica de Serveis Socials de Catalunya (CESSC), **Begoña Román Maestre**, acompanyada a la taula per en **Joan Dueñas Ferrándiz**, membre dels Comitès d'Ètica i Deontologia del CGCEES i del CEESC, va impartir la conferència "**Com es construeix l'ètica aplicada?**"

“Com es construeix l'ètica aplicada?”

Begoña Román va iniciar la conferència indicant que la plantejava amb dos objectius clars: el primer dels objectius seria fer una lliçó d'ètica aplicada de la qual en puguem aprendre alguna cosa, i el segon el de ser capaç de contestar la pregunta “com es construeix l'ètica aplicada” per tal d'especificar els supòsits des d'on fem l'ètica en l'educació social.

Al llarg de tota la conferència, la presidenta del Comitè d'Ètica de Serveis Socials de Catalunya va llançar diverses preguntes com ara, com es construeix l'ètica aplicada, per què apareix l'ètica aplicada o per què fem ètica aplicada, entre moltes d'altres, i les va intentar resoldre al llarg de la conferència.

Per a Román, l'ètica aplicada no només s'aplica. L'ètica aplicada es construeix com a *ètica* i com a *aplicada*. L'ètica aplicada és pragmatista, això vol dir que es construeix per necessitat, a partir dels problemes amb què topa l'ètica. Com que hi ha aquesta necessitat -la de pensar cooperativament les problemàtiques que tenim- es construeix l'ètica aplicada. Les normes morals són les úniques que podem construir; no fem lleis, són normes i, per tant, no són vinculants. Des del Comitè d'Ètica de Serveis Socials de Catalunya es fan recomanacions perquè com a societat no tenim resoltes les diferents problemàtiques, o estan mal resoltes, i no hi ha una única resposta als problemes de la vida quotidiana de les persones. Totes aquestes recomanacions es fan a partir d'una cooperació interdisciplinària i amb una gran responsabilitat, tenint present que treballem en entorns d'incertesa i de complexitat.

Es fa ètica aplicada perquè hi ha problemes nous que involucren discussions ètiques. L'ètica aplicada se centra en els valors de les persones a qui acompanyem, en els destinataris dels serveis. No ens centrem en la nostra comoditat o en les nostres conviccions, i, per tant, pot ser que segons el destinatari, la resposta sigui una o una altra.

Begoña Román va continuar explicant que l'ètica aplicada es construeix gràcies a grans tradicions de l'educació social, l'antropologia, la sociologia, la psicologia i la filosofia. No se'n construeix només

l'aplicació, sinó que es construeix tota ella. L'ètica posa ordre als conceptes que l'enteniment moral normal i corrent ja té. L'ètica aplicada construeix morals. Som *meta-responsables* de l'ètica amb la qual eduquem socialment; de la moral que creem i a partir de la qual eduquem. Abans educàvem des del sentit comú.

Segons Román, si tu creus que el que es construeix és l'aplicació i que l'ètica ja està construïda, no has entès l'*ètica aplicada*.

La ponent va llençar una pregunta al públic: “per què apareix l'ètica aplicada?” L'ètica aplicada apareix per necessitat. Com que vivim en una societat plural, aquesta necessitat és virtut, ja que és una societat accelerada i plural i això és bo. Begoña Roman, però, destaca que no és bo fer de la necessitat virtut i desitja que no s'hagués de crear l'ètica aplicada.

Román va recordar una frase de Plató: “en una societat àmplia i diversa, si tothom pensa de la mateixa manera, vol dir que hi ha algú que no pensa.” La diferència a la diferència és símptoma de respecte i de llibertat perquè a la societat n'hi ha, de diferències. Diferència per respecte, diferència perquè hi ha altres maneres d'abordar-ho, etc.

Tot seguit va abordar el dubte sobre si l'ètica s'ha de *deconstruir* o *destruir* quan aquesta es construeix malament. La *destrucció* fa, en paraules de Román, “borrón y cuenta nueva”. En canvi en la *deconstrucció* es vol entendre per què era així, es volen treure les peces sense fer mal, veure tot allò que estava influenciant. No ho destruïm tot; som aprenents de la nostra història. S'aprèn de les males pràctiques.

Román explica que des del CESSC no es fa política, en el sentit d'imposar a les persones què han de fer o de generar lleis, sinó que s'hi fan recomanacions. Es treballa molt des de l'acord, però hi ha vots particulars en els documents i, de fet, Román creu que cal garantir-hi la discrepància. D'altra banda, l'ètica aplicada no implica fer un simple acord, sinó que es prenen moltes molèsties en pensar; es pensa, no per a vèncer, sinó per a convèncer. Volem fer pensar, no simplement fer obeir.

Quin nivell de risc estem disposats a assumir? La pregunta no és només quin nivell de risc estem disposats a assumir quan intervenim socialment des d'un projecte educatiu social; la pregunta evoluciona a "quin nivell de risc i de contradiccions estem disposats a tenir". L'ètica aplicada treballa per consens, però un consens que va dirigit a no caure en arbitrarietats, és a dir, a no caure en discrecionalitats.

Per què fem ètica aplicada? Perquè hi ha problemes nous que involucren discussions ètiques, categories ètiques.

Begoña Román va continuar explicant amb sis grans idees com es construeix l'ètica aplicada. La primera és **dialogicament**, discursivament, i amb els afectats en els contextos, que s'han d'empoderar per poder formar part de les decisions. Ningú té el monopoli de la racionalitat. S'ha d'institucionalitzar el diàleg on arriben els casos i es discuteixen. Això es fa des del segon fonament: la **cooperació interdisciplinària**. Quan s'institucionalitza un espai de reflexió és important tenir la mirada de

l'educadora social, però també la d'un psicoterapeuta i la d'una mestra. La tercera idea és que l'ètica aplicada es construeix des del **revisionisme**. Román afirma que no som revolucionaris en l'ètica aplicada, ja que treballem -i aquest seria el quart fonament- des de la **prudència** i l'**equilibri reflexiu**. En l'ètica aplicada s'han de donar raons per convèncer, no per destruir. El cinquè punt seria proposar els valors que semblen els més importants a prioritzar i **pautar una recomanació**. Per últim, el sisè punt fa referència a la **sostenibilitat de l'organització** a la qual cal oferir un cert suport. Segons Román tenim un deure d'eficiència i no únicament de legitimitat.

Per acabar la seva conferència, la presidenta del Comitè va acabar dient que l'educació social es topa amb la incertesa, perquè hi ha moltes incògnites respecte el futur de la persona. Cal mantenir la incògnita sempre en el futur de les persones perquè puguin resoldre qualsevol conflicte per elles mateixa i no per la violència estructural en la qual es troben. I va afegir: **"Els nens tenen futur, no destí."**



Després de la conferència va iniciar-se una taula rodona amb **Daniel Rubio Merino**, coordinador del Comitè d'Ètica i Deontologia del CGCEES i integrant de la Comissió d'Ètica i Deontologia del GHEE-CEESPV; **Iñaki Rodríguez Cueto**, coordinador de la Comissió d'Ètica i Deontologia del GHEE-CEESPV, i **Araceli Lázaro Aparicio**, representant del CEESC, coordinadora de l'elaboració del Codi deontològic de 2004 a 2007, i membre del Comitè d'Ètica i

Deontologia del CEESC. De les reflexions d'aquesta taula en parlarem en un proper *Full Informatiu*.

Per finalitzar l'acte, en **Xavier Puig Santulària**, vocal del CGCEES, va una lectura del Manifest del Dia Internacional de l'Educació Social 2022, centrat en el desenvolupament de l'ètica i la deontologia com a orientació i identitat professional per a "no perdre's pel camí". ●